

Domácí příprava 3, 5.A

1. Nastudujte si, prosím, látku z přiložené učebnice str. 38 a 39 **Tropické oblasti**.
2. Najděte a vypište si 10 zástupců rostlinné a živočišné říše tropických oblastí.

TROPICKÉ OBLASTI

Vysvětlíte příčiny vzniku pasátů. Jaký směr mají na severní a jižní polokouli? Proč?

Jaký je denní a roční chod srážek v rovníkovém pásu?

Jak vznikají zenitální deště?

Uveďte základní klimatické a vegetační rozdíly mezi východními, středními a západními oblastmi kontinentů v tropech.

Kde se vyskytují monzuny? Proč je letní monzun vlhký a zimní suchý?

Podle obrázku na str. 39 uprostřed vysvětlíte hlavní příčiny rozmanitosti vegetace od rovníku po středomořskou oblast Afriky.

Při cestách jihoamerickými tropy mě podnebí neustále překvapovalo. První dotek suchého tropického vzduchu pocítuji na rozpáleném letišti peruánské Limy. Na úpadí And se tady při březích Pacifiku táhne nehostinná pouštní krajina, kde spadne sotva pár milimetrů srážek za rok. Ze suchých tropů se pak vydávám přes Andy do Amazonie. Po necelých třech hodinách letu přistáváme v Iquitos na Amazonce – podnebí se však zcela změnilo. Už na schůdcích letadla vnímám vlhké vedro tropického pralesa. Každý pohyb je tu znát, neustále se potím, převlékám, v noci nemohu spát. Týden pak proplouváme na člunu po Amazonce a jejich přítocích. Břehy lemují hustý prales, zřetelně rozvrstvený do několika pater, s obrovským množstvím druhů bylin, keřů a stromů. A všude je plno vody – křivolaké řeky, močály, jezera... Každé ráno vyplouváme za modré oblohy bez mráčku. Brzy se však objevují první kupovité oblaky. Je jich stále více a kolem druhé hodiny už temné nebe křižují blesky. K zemi padají mohutné přívaly vody. Teprve v podvečer se znovu vyjasňuje a vedro se stává snesitelnějším. A zítra to bude stejné jako dnes, a tak každý následující den.

Téměř 40 % plochy zemského povrchu leží v **tropické zóně mezi obratníky**. S výjimkou velehorských oblastí zde nemrzne a ani průměrná teplota nejstudenějšího měsíce neklesá pod 18 °C. Tyto podmínky umožňují sice **nepřetržitě vegetační období**, ale **rozhodující** pro růst rostlin je **množství ročních srážek a délka období sucha**.

V **rovníkové oblasti** se vzduch neustále otepluje a stoupá vzhůru. Ve svrchních vrstvách „odtéká“ směrem k obratníkům, kde mezi 25° a 35° severní i jižní šířky klesá opět k povrchu. Díky odvádění vzduchu od rovníku tu vzniká **oblast trvale nízkého tlaku** a naopak v **zóně vnějších tropů a subtropů oblast trvale vysokého tlaku** vzduchu. Od obratníkových oblastí vysokého tlaku vanou při zemi směrem k rovníkovým tlakovým nížím stále vzdušné proudy – **pasáty**. Vlivem zemské rotace se na severní polokouli stáčíjí vpravo a na jižní polokouli vlevo. Proto na severní polokouli směřuje od obratníku Raka šikmo k rovníku **severovýchodní pasát** a na jižní polokouli od obratníku Kozoroha **jihovýchodní pasát**.

Kolem rovníku vzniká po silném výparu **kupovitá oblačnost**, která se nejintenzivněji tvoří při postavení Slunce v nadhlavníku kolem poledne. Horký a vlhký vzduch se ve výšce ochlazuje a v časném odpoledni vznikají **silné bouřky** doprovázené přívalovými dešti. Na jaře a na podzim, kdy Slunce vrcholí nad rovníkem (v zenitu), jsou tropické lijáky zvláště mohutné a označují se jako **zenitální deště**. V rovníkovém pásu jsou tedy dvě **období dešťů** – na jaře a na podzim. Avšak i po zbytek roku jsou tu srážky poměrně vysoké. **Se vzrůstající vzdáleností od rovníku se prodlužuje období sucha** ve střídavě vlhkých vnějších tropech na rozdíl od stále vlhkých vnitřních tropů na rovníku.

V tropických oblastech jsou patrné **klimatické rozdíly mezi západními, středními a východními částmi kontinentů**. Díky pasátům, které vanou z oceánu, jsou východní okraje pevnin více zavlažovány. Například jihovýchodní pasáty přináší **hojné srážky na východním pobřeží** Austrálie, Afriky či Jižní Ameriky, severovýchodní pasát je příčinou vysokých srážek v karibské oblasti Střední Ameriky a na severu Jižní Ameriky. V těchto oblastech jsou rozšířeny **vlhké tropické lesy** nebo vlhké savany. Výjimkou je pouze severovýchodní pasát v Africe, který proudí z pouštního území Arabského poloostrova a z vnitřní Asie a je tudíž relativně suchý. Proto v této oblasti pouštní krajiny dosahují až k břehům Rudého moře.

Centrální a některé západní části kontinentů mají horké a suché podnebí. Prostírají se zde největší světové **pouště**, které zasahují až na pobřeží oceánů (v Africe, Austrálii i v Jižní Americe). Způsobují to jednak suché pasáty, které sem vanou z pevniny, jednak studené mořské proudy, které omývají západní pobřeží a zabraňují průniku vláhonosných větrů z oceánu.

Oblasti při pobřeží Arabského moře, poloostrov Přední Indie, jihovýchodní a východní Asie a rovněž široké okolí Guinejského zálivu jsou ovlivňovány **monzunovým podnebím**. Je typické náhlou a téměř protichůdnou změnou směru větrů mezi létem a zimou. **Vlhký letní monzun** přináší od moře hojnost srážek a naopak **suchý a chladný zimní monzun** vane z nitra kontinentu. Návětrné strany hor v monzunových oblastech patří k nejdeštivějším na Zemi.

Od rovníkové oblasti směrem k obratníkům se v nízkých nadmořských výškách tropů vyskytují rozmanité typy **vegetace**. Tropický deštný les v rovníkové oblasti vyžaduje nejméně 2000 mm ročních srážek a minimální kolísání teplot vzduchu. S rostoucí vzdáleností od rovníku se snižují roční úhrny srážek, rostou teplotní výkyvy a prodlužuje se období sucha. To se odráží v menším vzrůstu vegetace i v nižší počtu druhů rostlin. Na **vegetačním profilu** Afrikou vzrůstají srážky až ve Středomoří. Tomu odpovídá i stálezelená tvrdolistá vegetace na pobřeží subtropických moří. Odlišná od tohoto profilu je vegetace ve vysokých pohořích.

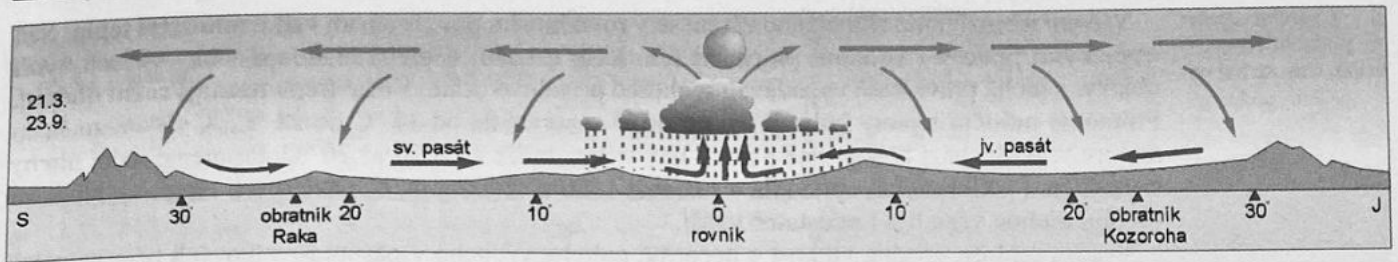
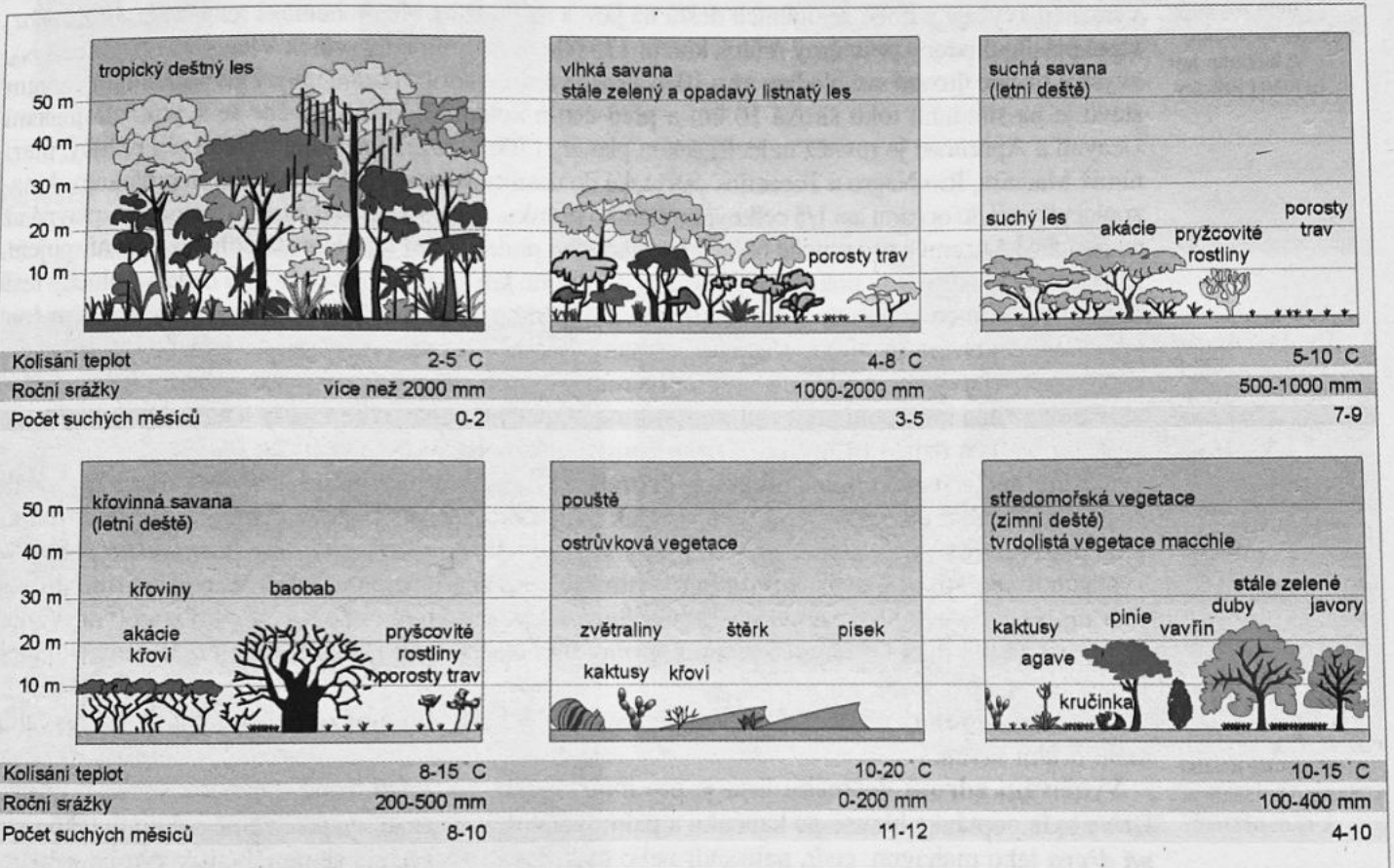
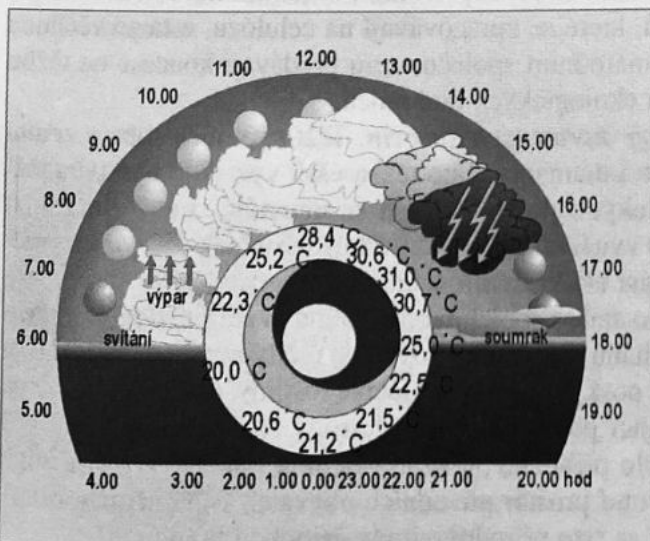

Schéma vzdušné cirkulace v tropech. V období jarní a podzimní rovnodennosti nastávají v rovníkové oblasti nejintenzivnější, tzv. zenitální deště.

Klimatický a vegetační profil Afrikou od rovníku ke Středoziemnímu moři

◀ Denní chod počasí v oblasti tropického deštného lesa

Mlžný les v údolí řeky Urubamby v Peru. V horkém a stále vlhkém podnebí rostou četné liány, orchideje, mechy a kapradiny. ▶

